

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr Odcinka: 196
Podseria: artystki

BOGNA SOKORSKA

Uczelnie w Niemczech

Polecane/Omawiane książki:

- [1] Wacław Panek: *Bogna Sokorska – słowik zapomniany?* [rozdział w książce:] W. Panek: *Kariery i legendy*. Warszawa 1984, ss. 344-357.
- [2] Justyna Reczeniedi: *Bogna Sokorska. Życie i kariera Słowika Warszawy - wspomnienie*, Wydawnictwo Novae Res, Gdynia, 2011.

Bohaterką odcinaka jest Pani Bogna Sokorska. Omówimy książkę [1], a druga jest polecana, choć zapewne jest o wiele szersza.

Bogna Sokorska, właściwie **Bogumiła Julia Sokorska**, *nazwisko panięskie Kaczmarska*, urodziła się 6 kwietnia 1927r. w Warszawie, a zatem na 12 lat przed rozpoczęciem II wojny światowej. Polska (tj. II Rzeczpospolita) dopiero co się odrodziła.

Mężem artystki był pianista i kompozytor Jerzy Sokorski¹, brat słynnego Włodzimierza Sokorskiego² – **przewodniczącego Komitetu ds. Radia i Telewizji** za rządów Władysława Gomułki. Eseista ma 68 lat więc pamięta tę prominentną postać. Była siostrą malarza **Janusza Kaczmarskiego**³ – ówczynie słynnego

¹ http://sokorskiej.pl/?page_id=54; o mężu naszej HEROINY – wybitnym kompozytorze. <https://culture.pl/pl/tworca/jerzy-sokorski>; 11 lat starszy od żony.

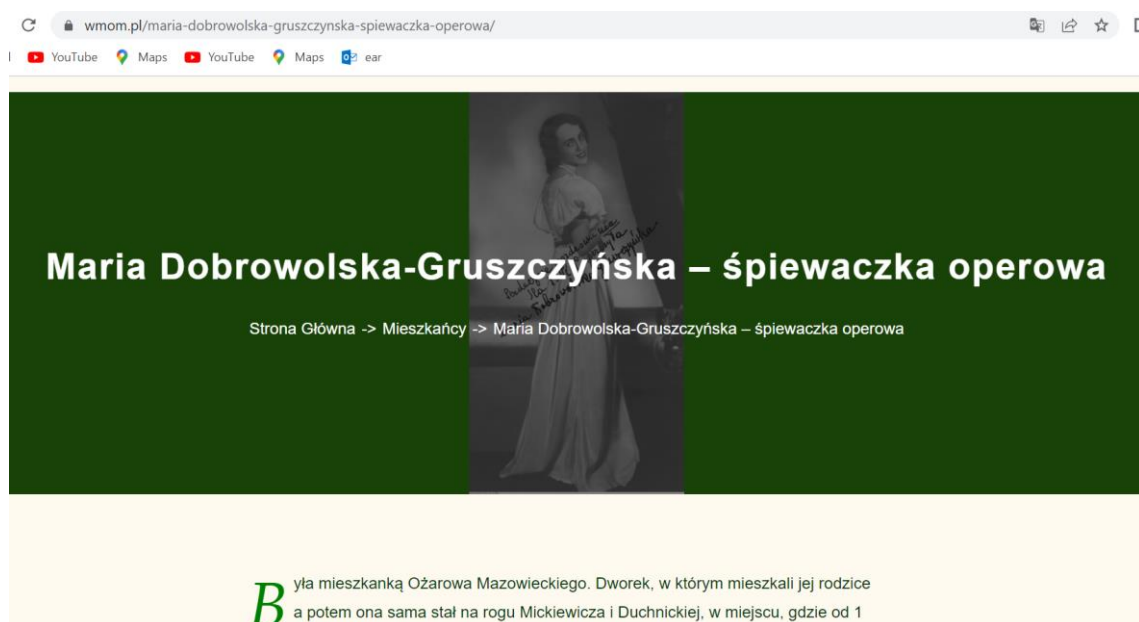
² https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82odzimierz_Sokorski; o wujku naszej HEROINY.

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Kaczmarski; o BRACIE Bohaterki.

malarza oraz ciotką poety i barda **Jacka Kaczmarskiego**⁴. Zatem miała w rodzinie wielkich artystów, wydaje się, iż daje to pewną synergię, jest się rozumianym, wszyscy wzajemnie się wspierają. Jacek Marcin Kaczmarski zmarł przedwcześnie w 2004 r. – w omawianej książce nie ma tychże danych, które wyklikał eseista. Jednak warto to wiedzieć, można doczytać dalsze wiadomości na zestawionych portalach.

Lata szkolne nasza Heroina spędziła w Piastowie, gdzie ukończyła Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza. Zmarła w 2002 roku w stolicy.

Należała do najwybitniejszych polskich artystek śpiewaczek drugiej połowy XX wieku. Studiowała śpiew w Warszawie u **Marii Dobrowolskiej-Gruszczyńskiej** (1945-1948) /wybitna, ale dziś zapomniana/ oraz u słynnej **Ady Sari** (1948-1954).

O jednej z nauczycielek, kiedyś słynna, ale nie ma strony w Wikipedii

W latach 1958-1973 z przerwami przebywała za granicą (do tego jeszcze wrócimy). Jak pisze Pan Waław Panek (str. 344) Jej kariera zaczęła się w marcu 1958 roku, występem w Cyruliku Sewilskim w tzw. **Operze Objazdowej**

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Jacek_Kaczmarski; słynny piosenkarz, balladzysta.

w roli Rozyny. To nieznana dziś instytucja, o której szerzej pisze Urszula Trawińska-Moroz (odc. 171). Koncertowali po całej Polsce, bo nie było tylu oper. Pani Urszula cierpliwie czekała na „awans” do Warszawy, awans jest w cudzy-słowie – bo bardzo ceniła sobie tę pracę!! Nasza Bohaterka wolała jednak Warszawę, 4 lata występowała w chórze, a pół roku w Teatrze Satyryków Jurandota, sezon artystyczny 1953/1954 w Teatrze Wojska Polskiego. Występowała także w grupie koncertowej „Bittnerówna-Gruca” – obecne Pani Barbara bywała jurorką telewizyjnych talent-show.

Podsumowując: jest to życiorys trochę w amerykańskim stylu, w pewnym momencie złapała „windę do nieba” i potrafiła z tej okazji skorzystać – to jeszcze bardziej podkreśla wybitność oraz ‘power-a’ Heroiny.

Książka [1] ma 376 stron, miękkie okładki, zawiera wiele czarno-białych zdjęć. **Na przedniej okładce** jest zdjęcie Zdzisławy Donat w fascynującym stroju ‘Królowej nocy’, stroju dopełnia wyrazisty makijaż – wybór Autora książki. Pan Wacław Panek przedstawił sylwetki 23 gwiazd operowych, zaczynając od Ady Sari. Kilka z nich jest Bohaterkami naszej serii, **o ile równocześnie pracowały w uczelniach kształcących muzyków.**

Rozdział poświęcony Bohaterce [1] nie jest biografią w ujęciu chronologicznym, ale jakby obrazem utkanym z komentarzy, recenzji oraz opisami Jej osiągnięciach artystycznych. Zaczyna się opiniami krytyki, gdy była u szczytu kariery. Ale jak tam się dostać?? Dla artystów droga do sławy prowadzi przez konkursy oraz festiwale, czy nagrania w renomowanych wytwórniach, występy w mediach – to dzisiaj. Ona była laureatką Ogólnopolskiego Konkursu Śpiewaczego (1951r.), a zatem jeszcze podczas nauki. W roku 1960 występowała we Francji na Festiwalu w Vichy, ale także w Paryżu (od listopada 1959). Generalnie miała entuzjastyczne, pochwalne **opinie/recenzje** w kręgach całej ówczesnej krytyki, co zapewne wystarczyło, aby (w końcu) zostać solistką Opery Warszawskiej (1961-1963).

Wyjechała na koncerty do Wielkiej Brytanii, występowała w programach BBC (str. 350). Zauważoną Ją. Dostała kontrakt w RFN, Niemcy nie były jeszcze zjednoczone, te były **Richtig Fajne Niemcy** – życiowa szansa. Zatem pracowała w teatrach operowych w Düsseldorfie (1964-1970) oraz w Essen (od 1970), te dwa miasta leżą obok siebie, w dawnym Zagłębiu Ruhry – dziś raczej znanym przez kluby piłki nożnej. Kiedy nauczyła się języków obcych, nikt nie wspomina – można przypuszczać iż mówiła płynnie po angielsku i niemiecku, a śpiewała także po włosku i francusku.

Odbywała występy gościnne na europejskich scenach operowych, recitale, koncerty w kraju i za granicą – kariera „się rozkręciła”. Nagrała album **"Słowik Warszawy"** (1964). Warszawiacy nazywali ją właśnie w ten sposób!!! Strona 346: Autor pisze iż nagrała tylko dwie płyty; <<Jej ślad w polskiej fonografii?>>. Autor kończy frazę pytaniem - ten publicysta/pisarz/krytyk jest genialny, ale tu się pomylił, a może to był stan gdy pisano książkę. Jej płyty – w eseju zestawiono na podstawie danych z Wikipedii.

W swoim repertuarze operowym posiadała około 20 partii sopranu koloraturowego (m.in. Konstancja, Blonda, Fiordiligi, Królowa Nocy, Norina, Gilda – imiona ról/postaci dla znawców) oraz wiele pieśni kompozytorów polskich i zagranicznych. Przez wiele lat występowała w Festiwalach Moniuszkowskich w **Kudowie-Zdroju**.

Poświęciła się również pracy pedagogicznej, wykładała na Letnich Kursach Mistrzowskich w Weimarze, jedną z jej uczennic była Justyna Reczeniedi – autorka książki o swej Maestrze [2].

Nie streszcza się książek....., jak wspomniano Pan Waclaw Panek to wybitna postać, zawsze starał się spotykać z BOHATERKAMI swoich książek – to godny pochwały profesjonalizm – tak było i tym razem. Na stronie 355 pisze o spotkaniu z Panią

Bogną i Jej mężem – gdzieś na trasie koncertowej w Tykocinie. Dalej podaje (str. 356) iż był konferansjerem – prowadzącym recitale Artystki, pisze zatem o Niej z wielkim uznaniem, podziwem – zna Jej umiejętności, talent, pracowitość i wielkość. Tekst kończy się datą: rok 1978. Zatem rozdział ten czekał na inne, zanim „uzbierała” się cała książka. Zatem autor nie pisze o Jej karierze Maestry w szkołach artystycznych.

Z portalu CULTURE (<https://culture.pl/pl/tworca/bogna-sokorska;>) możemy zaczerpnąć dalsze dane:

- - zadebiutowała w 1955 roku rolą Gildy w Rigoletcie Giuseppe Verdiego; (sprzeczność z danymi z [1]),
- - **prowadziła działalność pedagogiczną w AKADEMII MUZYCZNEJ we Wrocławiu⁵ w latach 1982-1985;**
- - wykładała podczas Letnich Kursów w Weimarze w latach 1973 – 1976,
- - << Jej uczennicami były takie śpiewaczki, jak Aleksandra Hofman, Grażyna Mądroch⁶, Bożena Grudzińska-Kubik⁷, Marzanna Rudnicka⁸, Halina Ślusarczyk.>>

To jest najważniejsze w naszej serii ---- szukamy Pań pracujących na Wyższych Uczelniach, w tym przypadku artystycznych. Jest wiele innych super-gwiazd operowych, do naszej serii trafiają tylko te, które zajmowały się także dydaktyką.

Postać warta przypomnienia. Książki warte przeczytania, zapewne w dziele [2] można dowiedzieć się więcej o osiągnięciach Bohaterki jako kształcącej wspaniałe następczynię.

⁵ <https://amuz.wroc.pl/>; strona UCZELNI.

⁶ <https://www.dkpraga.pl/wydarzenia/grazyna-madroch-karnawalowy-wieczor-operetkowy;> o występie uczennicy MAESTRY.

⁷ <https://dziennikpolski24.pl/kryształowy-sopran/ar/1685866;> została solistką instytucji kultura na Górnym Śląsku.

⁸ [https://imu.uz.zgora.pl/wykladowcy-kierunku-edukacja-artystyczna-w-zakresie-sztuki-muzycznej/dr-marzanna-rudnicka-ad/;](https://imu.uz.zgora.pl/wykladowcy-kierunku-edukacja-artystyczna-w-zakresie-sztuki-muzycznej/dr-marzanna-rudnicka-ad/) o uczennicy MAESTRY.

LINKI ORAZ INNE PUBLKACJE

<https://culture.pl/pl/tworca/bogna-sokorska>; informacja na portalu CULTURE.

https://www.ikmag.pl/bogna_sokorska_zapomniany_glos_stulecia/; inne informacje.

https://www.wikizero.com/pl/Bogna_Sokorska; inna strona encyklopedyczna.

https://novaeres.pl/katalog/tytulyszczegoly=bogna_sokorska_zycie_i_kariera_slowika,druk; o książce.

JEREMUS-LEWANDOWSKA, Anna. Methods of teaching of coloratura soprano voice: coloratura technique in the operas by Moniuszko (selected examples). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2018, 4: 268-278. //artykuł po angielsku, dostępny on-line

http://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Pedagogichni-nauki-4_2018.pdf#page=268;

WEAVER, Anne Marie. The Soprano and the Nightingale: Aleksandr Alyabyev's "Solovey". *Journal of Musicological Research*, 2016, 35.1: 23-44.

СОЛОВЕЙ - słowik

nightingale - słowik

Nagrania z SIECI on-line

https://www.youtube.com/watch?v=-boz_X-Zsak&list=RD8htE8H9YloE&index=2; czardasz.

<https://www.youtube.com/watch?v=rUHIMggcuXE&list=RD8htE8H9YloE&index=3>; Odgłosy wiosny.

<https://www.youtube.com/watch?v=uqb3OfU1H20>; audycja telewizyjna – z archiwum, z 1989r.

Według Wikipedii - DYSKOGRAFIA

Płyty nagrane w wytwórni Top Tank Records w Wielkiej Brytanii z udziałem orkiestry Pinewood Studio Orchestra

- *Songs for You Vol. 1*, EP, JKP2000
- *Songs for You Vol. 2*, EP, JPK2001

Płyty nagrane dla Polskich Nagrań

- *Hrabina - Opera w przekroju*, Muza XL0226
- *The Warsaw Nightingale*, 1964, Muza XL0228
- *Słownik Warszawy*, 1964, Muza XL0228, inna edycja *The Warsaw Nightingale* Muza SX 0228.
- *Arie operowe*, Muza SXL0716
- *Królowna Śnieżka - Fantazja z bajki muzycznej*, Muza L0334
- *Słownik Warszawy*, 2002, PNCD613

Pocztówki dźwiękowe

- *Królowna Śnieżka cz. 1*, KAW B1 (piosenka *Kto nauczył się śmiać*)
- *Królowna Śnieżka cz. 2*, KAW B2 (piosenka *Tam w górze*)

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

NAC – Narodowe Archiwum Cyfrowe

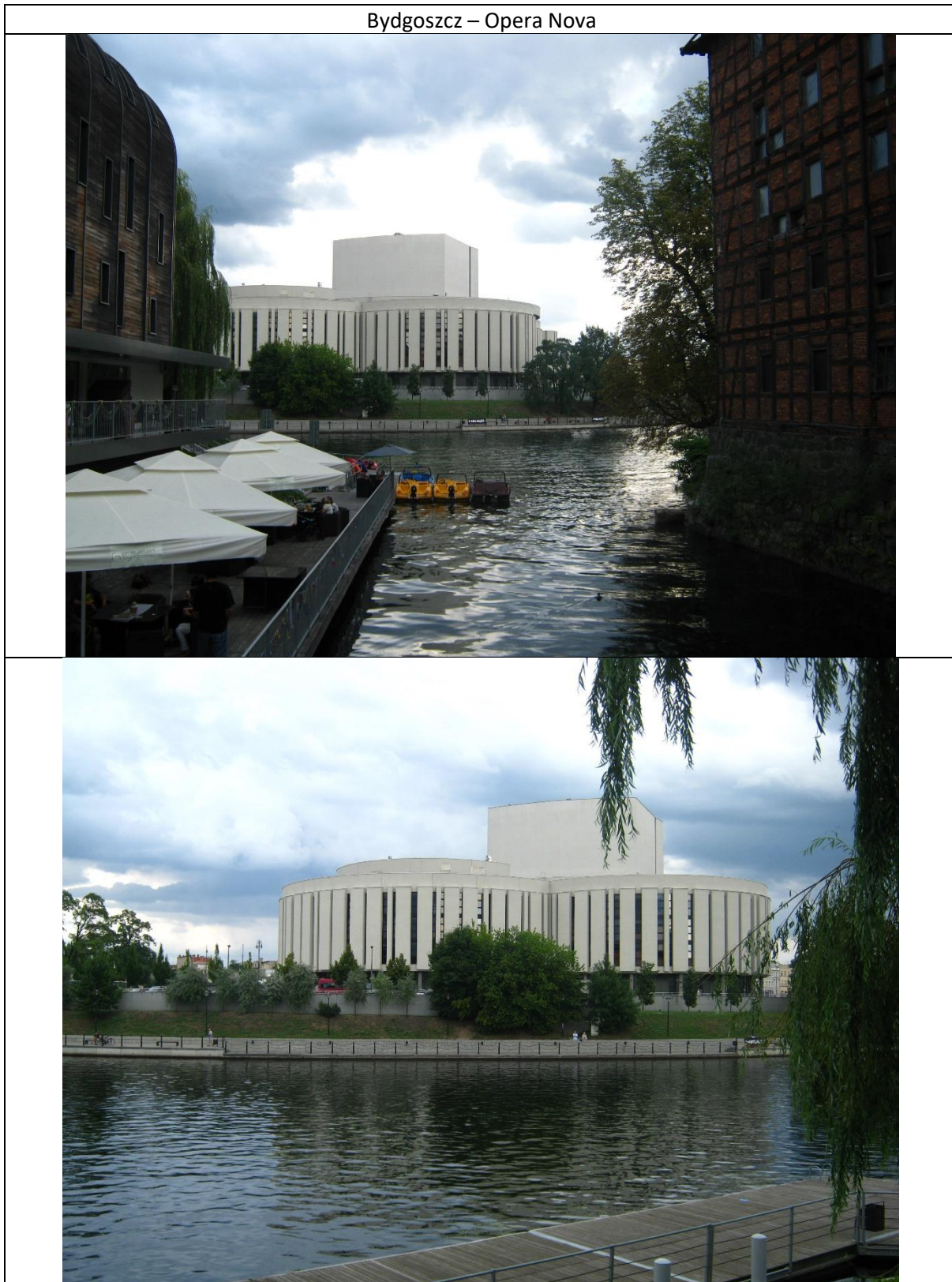
Narodowe Archiwum Cyfrowe

Trzy ostatnie fotografie pochodzą z Śląskiego Archiwum Cyfrowego

Bydgoszcz – Opera Nova

adamdidur.com/historia

YouTube Maps YouTube Maps

AD)) IV Międzynarodowy Konkurs Wokalistki Operowej im. Adama Didura

HOME KONKURS UCZESTNIK NEWS ADAM DIDUR KONTAKT

PL EN

HISTORIA
MIĘDZYNARODOWY KONKURS WOKALISTYKI
OPEROWEJ IM. ADAMA DIDURA

Ta historia zaczęła się 40 lat temu. Nie było w tym przypadku, że pomysł na stworzenie Konkursu Wokalistki Operowej zrodził się w Bytomiu, miejscu zwanym „kuźnią talentów”, gdzie od powstania Opery Śląskiej debiutowali i występowali najwybitniejsi polscy wokaliści.

Była Jurorką na Festiwalu im. Adama Didura (jego popiersie)!

OPERA W BYTOMIU

OPERA ŚLĄSKA

Wystawa
portretów
autorstwa
Marioli Szkop

ANDRZEJ HIOLSKI
RZEZBA ADAMA MYJAKA

O BRACIE ARTYSTKI - ARTYŚCIE MALARZU

culture.pl/pl/tworca/janusz-kaczmarski

Gmail YouTube Maps YouTube Maps ear

CULTURE.PL Twórcy
polski 🔍 👁

Janusz Kaczmarek - prace [galeria]

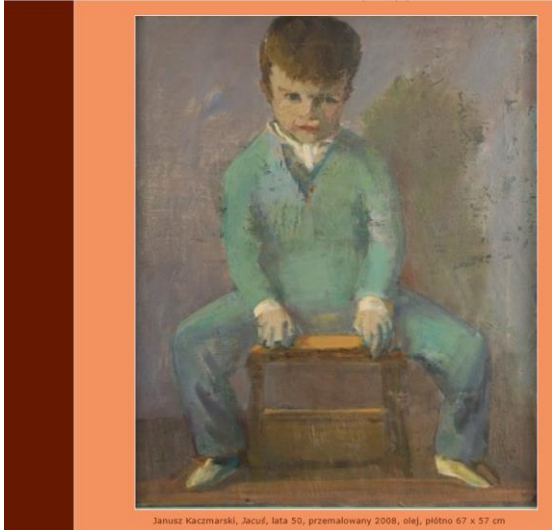

Edukację artystyczną rozpoczęła w 1949 roku na ASP w Warszawie, w pracowni

https://pl.wikipedia.org/wiki/Janusz_Kaczmarek; **Janusz Kaczmarek** (ur. 24 lutego 1931 w Warszawie, zm. 20 września 2009 tamże) – polski malarz i pedagog, profesor sztuk plastycznych, wieloletni prezes Związku Polskich Artystów Plastyków. Ojciec poety i piosenkarza Jacka Kaczmarek,

fundacja-kaczmarek.org/index.php?tresc=obrazy-janusz-kaczmarek

Tube Maps YouTube Maps ear

Janusz Kaczmarek, 'Bard', lata 50, przemalowany 2008, olej, płótno 67 x 57 cm

Portret słynnego Barda Solidarność – narysowany przez jego ojca (za strony fundacji)
<https://www.fundacja-kaczmarek.org/index.php?tresc=obrazy-janusz-kaczmarek>;

piastow.pl/organizacje-spoleczne/fundacja-im-bogny-sokorskiej

ube Maps YouTube Maps ear

asto Piastów

A- A A+

MIASTO SAMORZĄD URZĄD KONTAKT

wpisz szukaną frazę...

astów > Organizacje pozarządowe > Fundacja im. Bogny Sokorskiej

© 2015-08-07

Fundacja im. Bogny Sokorskiej

ul. Warszawska 24
05-820 Piastów
tel. 22 723-65-50
e-mail: fundacja.imienia.bogny.sokorskiej@gmail.com
www.sokorskiej.pl

Fundacja imienia Bogny Sokorskiej została powołana do życia 1 czerwca 2009 roku, a jej siedziba mieści się w gościnnym Miejskim Ośrodku Kultury w Piastowie, gdzie przez wiele lat mieszkała Bogna Sokorska wraz ze swoim mężem - wybitnym kompozytorem Jerzym Sokorskim. Zajmuje się zwłaszcza propagowaniem ich dorobku artystycznego i pedagogicznego, kultywowaniem pamięci, krzewieniem i upowszechnianiem kultury muzycznej w społeczeństwie polskim. Bogna Sokorska była znaną w świecie śpiewaczką koloraturową, odznaczającą się piękną barwą głosu, mistrzostwem wykonania, wielką wrażliwością artystyczną oraz kulturą osobistą. Nadmienić należy, że wraz z mężem Jerzym Sokorskim oboje stanowili wzorową rodzinę muzyków, dzielącą się umiejętnościami i wiedzą w tej dziedzinie z szerokim kręgiem artystów. Fundacja jej imienia, w działaniach swych podejmuje

sokorskiej.pl/?page_id=54

Gmail YouTube Maps YouTube Maps ear

Strona główna Kontakt Podziękowania Galeria O nas Biografie Wydarzenia z fundacji

Fundacja imienia Bogny Sokorskiej

BOGNA SOKORSKA – SŁOWIK WARSZAWY

polskieradio.pl/39/156/artykul/2954236,20-rocznica-smierci-sopranistki-bogny-sokorskiej---słowika-warszawy

Tube Maps YouTube Maps ear

PORTAL POLSKIEGO RADIA SA

JEDYNKA DWÓJKA TRÓJKA CZWÓRKA KIEROWCY DZIECI CHOPIN RADIO POLAND PR ДЛЯ УКРАЇН

oria

20. rocznica śmierci sopranistki Bogny Sokorskiej – "słowika Warszawy"

– Była jedną z ostatnich artystek, których technika śpiewu dorównywała umiejętnościom dawnych wielkich mistrzyń. W dodatku jej kreacje odznaczały się wielką kulturą, muzykalnością, a i ona sama była przecieży bardzo towarzyska, wesoła i pełna uroku. Myślę więc, że warto o niej pamiętać jako o jednej z najświetniejszych śpiewaczek lat 60. i 70. XX wieku – mówił muzykolog Józef Kański na antenie Polskiego Radia.

j nas na lews

Akademia Muzyczna we Wrocławiu

← → ↻ amuz.wroc.pl

Gmail YouTube Maps YouTube Maps ear

Aktualności Kalendarium Poczta Rezerwacja sal Verbis BIP Szukaj...

AKADEMIA MUZYCZNA
 im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu

[UCZELNIA](#) [KANDYDAT](#) [STUDENT](#) [PRACOWNIK](#) [NAUKA](#) [GALERIA](#)

Strona uczennicy MAESTRY – Pani dr Marzanny Rudnickiej

imu.uz.zgora.pl/wykladowcy-kierunku-edukacja-artystyczna-w-zakresie-sztuki-muzycznej/dr-marzanna-rudnicka-ad/

Tube Maps YouTube Maps ear

**Instytut
Muzyki
UZ**

PL EN

Strona główna • Edukacja Artystyczna w Zakresie Sztuki Muzycznej • Wykładowcy • dr Marzanna Rudnicka, ad.

INSTYTUT

- Aktualności
- O Instytucji
- Linki
- Kontakt

STRUKTURA

- Dyrekcja
- Sekretariat
- Katedry
- Rada Dyscypliny Sztuki Muzyczne
- Biblioteka

REKRUTACJA

- Informacje dla kandydatów na studia
- Foreigners/Cudzoziemcy
- Erasmus +

KIERUNKI STUDIÓW

OGŁOSZENIA

- Plan zajęć
- Praktyki pedagogiczne i śródroczne
- Edukacja Artystyczna w Zakresie Sztuki Muzycznej
- Jazz i Muzyka Estradowa
- Zasady dyplomowania
- Biuro Karier

DZIAŁALNOŚĆ

- Konferencje naukowe
- Publikacje/ Publications
- Nagrania

EDUKACJA ARTYSTYCZNA W ZAKRESIE SZTUKI MUZYCZNEJ

dr Marzanna Rudnicka, ad.

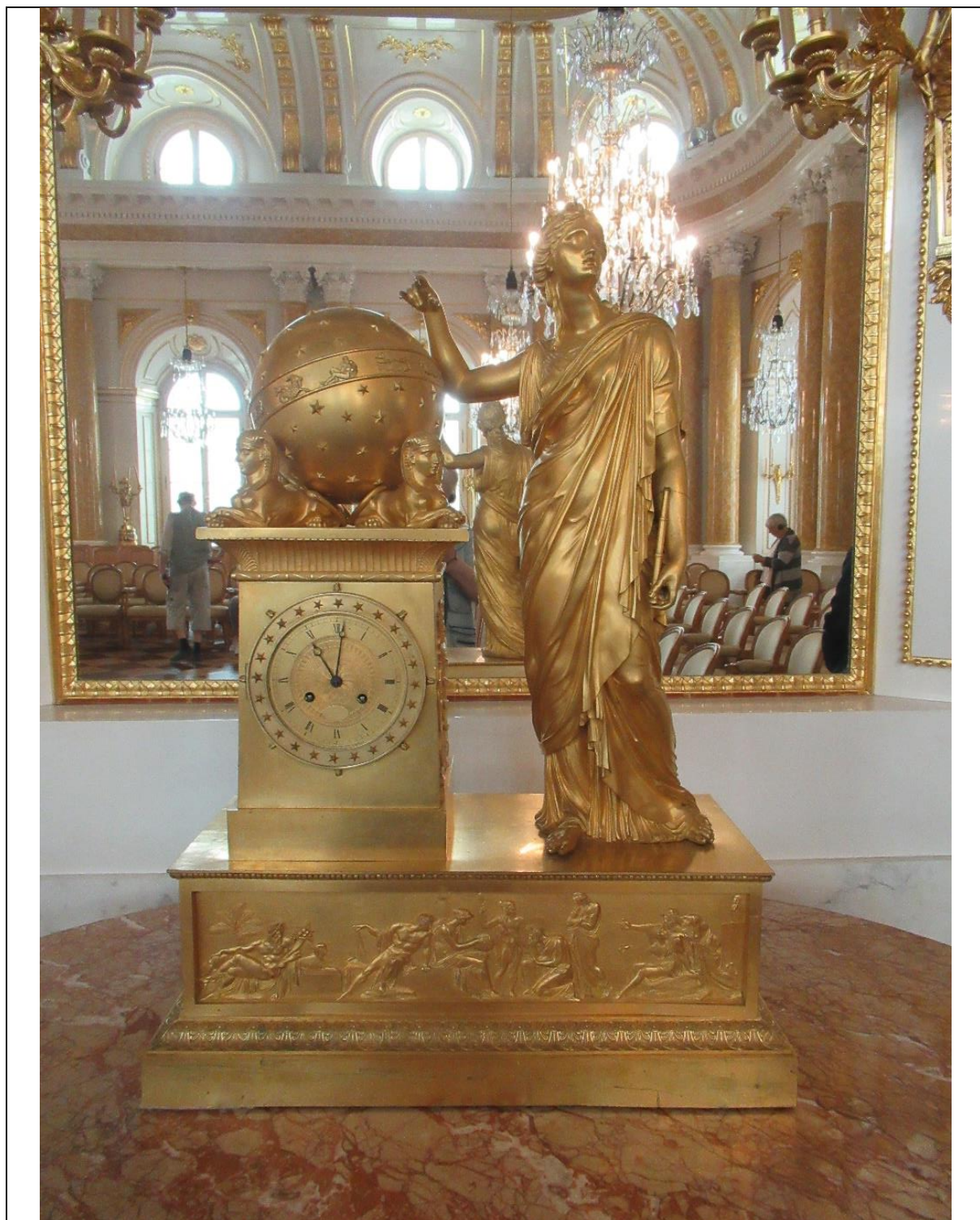

Ukończyła z wyróżnieniem Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie na Wydziale Wokalno-Aktorskim w klasie prof. Magdaleny Bojanowskiej. Następnie doskonaliła umiejętności wokalne pod kierunkiem Bogny Sokorskiej. W 1989 r. zajęła III miejsce i otrzymała wyróżnienie specjalne dla głosu koloraturowego na konkursie im. Ady Sari w Łodzi. W 1990 r. otrzymała stypendium Ministra Kultury i Sztuki na dalsze studia w Konserwatorium Królewskim w Brukseli. W 1988 r. zadebiutowała w Warszawskiej Operze Kameralnej w partii Blondy w „Uprowadzeniu z seraju” Wolfganga A. Mozarta. Jej dorobek artystyczny zawiera blisko 40 partii operowych, m.in.: „Zuzannę w „Weselu Figara”, Pamiąg w „Czarodziejskim flecie”, Konstancję i Blondę w „Uprowadzeniu z Seraju”, Zerlinę w „Don Giovanni” i Despinę w „Cosi fan tutte” Mozarta, Norinę w „Don Pasquale” i Adinę w „Najpięknym” Gaetano Donizettiego, Ninette w „Sroce złodziejce” i Fiorilli w „Turku w Italii” Gioacchino Rossiniego, a także w operach barokowych, m.in.: „Zenobia” J. A. Hasse i w „Tetydzie na Scyros” Domenico Scarlattiego, a także repertuar oratoryjno - kantatowy.

W latach 1995-97 współpracowała z Teatrem Muzycznym „Roma” (Adela „Zemsta nietoperza” Johanna Straussa i Walentyna „Wesola Wdówka” Franza Lehára). Brała udział w wielu Festiwalach Mozartowskich: w latach 1994-97 w Festiwalu Mozartowskim w Madrycie, w 1995 r. w

BOGNA SOKORSKA

STANISŁAW ZAWIŚLAK

Zdjęcia wykonał eseista: Stan Zawiślak oraz NAC..

DODATEK SPECJALNY**SELMA KURZ**

Jacek Kachel: SELMA KURZ – **Słowik** z Bielska-Białej, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu Miejskiego, Bielsko-Biała 2018.

Słynna śpiewaczka austriacka, urodziła 15 października 1874 roku w Białej (dzisiaj miasto nazywa się BIELSKO-BIAŁA), a zmarła 10 maja 1933r. we Wiedniu.

https://www.google.pl/search?q=selma+kurz&tbm=isch&source=univ&fir=G7EwAYYI4tZOQM%252CkurDJOLwWwrpNM%252C_%253BJeiQ_ZrS0HP-tM%252C7irlsAcoFE8Z_M%252C_%253BeKtfqKA7rLcqjM%252C95KVLUrXrQ-EZM%252C_%253BeEx5a2Dul333tM%252CNyvnNpPcUCoS6M%252C_%253BNH_TDZEBFJlj6M%252C95KVLUrXrQ-EZM%252C_&usg=AI4_kTRSwfSh0jm9vphY3fVQq1wyasmVw&sa=X&ved=2ahUKEwiOx_T5tp_9AhVHCR AIHesjAYgQiR56BAgVEAM&biw=1024&bih=416&dpr=1.88;

ogromny zbiór zdjęć Bohaterki z dodatku – nie wiadomo czy można kopiować.

Z Wikipedii:

<<Kurz urodziła się w Białej (dziś Bielsko-Biała) w rodzinie żydowskiej, później jednak została ochrzczona w kościele katolickim. W wieku 16 lat, jako protegowana księżąt Esterházy, wyjechała na naukę śpiewu do stołecznego Wiednia.>>

Książka Pana Jacka Kachela jest niezwykle ciekawa, szczegółowa, oparta na wielu źródłach – zdobytych w benedyktyńskiej kwerendzie po zasobach archiwum, także w języku niemieckim, także pisanych starą gotycką czcionką !!!! (odlot).

Ciekawe jest tło epoki, w tym informacja iż Cesarz Austrii Józef II, prowadził akcję „włączania” Żydów do społeczeństwa poprzez zobowiązanie do nauki języka niemieckiego oraz zmiany nazwisk na niemiecko-brzmiące.

„Gdibim ja biła słoneczkiem, czyli polski język trudny język” – to rozdział o występie Selmy Kurz w Krakowie w 1909 roku.

Książka jest szczególnie polecana. Jest bogato ilustrowana zdjęciami – jak wynika z podpisów – **udostępnionymi przez Gminę Żydowską w Bielsku-Białej** – zatem są wręcz unikalne, wydaje się, że nigdzie indziej nie są/były publikowane!

Selma Kurz

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Zdjęcia z NAC.